

УДК 332.1

JEL: H70; K23; R10; R13; R19; R58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-6-81-87>

ПРОПОЗИЦІЇ ДО ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО НАПРЯМІВ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД РІЗНИХ ВИДІВ В УКРАЇНІ

©2023 ЯРОШЕНКО І. В., СЕМИГУЛІНА І. Б.

УДК 332.1

JEL: H70; K23; R10; R13; R19; R58

Ярошенко І. В., Семигуліна І. Б. Пропозиції до законодавчого забезпечення щодо напрямів просторового розвитку територіальних громад різних видів в Україні

Реформа місцевого самоврядування в Україні створила умови для ефективної діяльності всіх територіальних суб'єктів з місцевого розвитку. Практична її реалізація спрямована на використання територіальними громадами: різних видів власного потенціалу для розвитку, пошуку можливостей для співробітництва, розбудови місцевої економіки й інфраструктури, створення стимулів для соціально-економічного зростання; інструментів довгострокового та короткострокового планування, коли визначені в стратегії загальні цілі конкретизуються у програмах і реалізуються через проекти; умов для отримання високоякісних послуг європейського рівня; забезпечення можливостей для повноцінної життєдіяльності громадян на своїх територіях. На сучасному етапі реалізації реформи децентралізації в Україні запит на формування відповідно до європейських принципів і цінностей концептуальних положень щодо визначення напрямів просторового розвитку територіальних громад різних видів є як ніколи на часі, що, своєю чергою, актуалізує і робить перспективною потребу в оновленні законодавчого забезпечення, що регулює зазначені питання. Широкий спектр напрацювань і нагальна доцільність формування й удосконалення законодавчої бази для використання в публічному управлінні територіальним розвитком (зокрема, в умовах подолання наслідків військової агресії по відношенню до України) визначає актуальність подальшої розробки та впровадження в Україні ефективної системи нормативно-правового забезпечення стосовно формування напрямів просторового розвитку, його стимулювання, розробки стратегій, вирішення існуючих соціально-економічних проблем, використання певного інструментарію управління та розвитку, в тому числі на основі введення розширеної та багаторівневої класифікації регіонів, територіальних громад тощо.

Ключові слова: просторовий розвиток територій, система публічного управління, територіальна громада, програмно-проектний підхід, концептуальні положення, законодавче забезпечення.

Бібл.: 8.

Ярошенко Ігор Васильович – кандидат економічних наук, завідувач відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: iyaroshenko@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7107-5550>

Семигуліна Ірина Борисівна – кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: isemigulina@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9523-3322>

UDC 332.1

JEL: H70; K23; R10; R13; R19; R58

Yaroshenko I. V., Semygulina I. B. Proposals as to Legislative Support on the Directions of Spatial Development of the Territorial Communities of Various Types in Ukraine

The reform of local self-government in Ukraine has created conditions for the effective operation of all territorial entities related to local development. Its practical implementation is aimed at the use by territorial communities of: various types of their own potential for development, search for opportunities for cooperation, development of local economy and infrastructure, creation of incentives for socioeconomic growth; instruments for long-term and short-term planning, when the general goals defined in the strategy are specified in programs and implemented through projects; conditions for obtaining high-quality services of European level; providing opportunities for the full-fledged life of citizens in their territories. At the present stage of implementation of the decentralization reform in Ukraine, the request for the formation, in accordance with European principles and values of conceptual provisions for determining the directions of spatial development, of territorial communities of various types is more relevant than ever, which, in turn, actualizes and makes promising the need to update the legislative framework regulating these issues. A wide range of developments and the urgent expediency of forming and improving the legislative framework for use in public administration of territorial development (in particular, in the context of overcoming the consequences of military aggression against Ukraine) determines the relevance of further development and implementation in Ukraine of an effective system of regulatory and legal support for the formation of directions of spatial development, its stimulation, development of strategies, solving existing socioeconomic problems, using certain management and development tools, including through the introduction of an expanded and multi-level classification of regions, territorial communities, etc.

Keywords: spatial development of territories, public administration system, territorial community, program-project approach, conceptual provisions, legislative support.

Bibl.: 8.

Yaroshenko Ihor V. – PhD (Economics), Head of Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: iyaroshenko@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7107-5550>

Semygulina Iryna B. – PhD (Economics), Junior Researcher of the Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: isemigulina@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9523-3322>

Реформа місцевого самоврядування в Україні, адміністративним фундаментом якої виступають територіальні громади, внаслідок закріплення на інституційній основі системи передачі повноважень і ресурсів на місцевий рівень створила умови для ефективної діяльності всіх територіальних суб'єктів з місцевого розвитку. Практична її реалізація спрямована на використання територіальними громадами власного потенціалу для розвитку; пошук можливостей для співробітництва; розбудову місцевої економіки та інфраструктури; створення стимулів для соціально-економічного зростання та умов для отримання високоякісних послуг європейського рівня; забезпечення можливостей для повноцінної життєдіяльності громадян на своїх територіях.

Отже, на сучасному етапі реалізації реформи децентралізації в Україні запит на формування відповідно до європейських принципів і цінностей концептуальних положень щодо визначення напрямів просторового розвитку територіальних громад різних видів є як ніколи на часі, що, своєю чергою, актуалізує та робить перспективною потребу в оновленні законодавчого забезпечення, що регулює зазначені питання.

Дослідження різноманітних аспектів територіального розвитку представлені в роботах відомих науковців: М. Долішнього, І. Ваховича, І. Сторонянської, Т. Уманець, З. Варналія, В. Гейця, Б. Данилишина, М. Кизима, Ф. Заставного та інших. Особливостям проблем управління просторовим розвитком територій та пошуку шляхів їх вирішення в Україні присвячені наукові праці: Н. Белікової, О. Козиревої, О. Геймана, Ш. Омарова, О. Іванової, О. Бобкової, О. Тур, І. Семигуліної, І. Ярошенка та інших.

Широкий спектр напрацювань і нагальна доцільність формування й удосконалення законодавчої бази для використання в публічному управлінні територіальним розвитком, зокрема в умовах подолання наслідків військової агресії по відношенню до України, визначає актуальність подальшої розробки та впровадження ефективної системи нормативно-правового забезпечення стосовно формування напрямів просторового розвитку, його стимулювання, розробки стратегій, вирішення існуючих соціально-економічних проблем тощо регіонів, територіальних громад різних видів в Україні.

Мета статті – на основі аналізу проблемних питань сформулювати пропозиції до законодавчого забезпечення щодо просторового розвитку територіальних громад різних видів для ефективного використання в системі публічного управління розвитком територій, зокрема в умовах подолання наслідків військової агресії та повоєнного відновлення України.

Завдання статті – провести аналіз проблемних питань територіального розвитку та сформулювати пропозиції до законодавчого забезпечення щодо напрямів просторового розвитку територіальних гро-

мад в Україні, у тому числі в частині формування концептуальних положень до вибору стратегічних пріоритетів просторового розвитку територіальних громад на основі введення розширеної та багаторівневої їх класифікації, вибору напрямів та інструментарію їх розвитку, що є актуальним на сучасному етапі реалізації реформи децентралізації.

Формування власних стратегій і досягнення територіальними громадами різних видів визначених стратегічних цілей просторового розвитку потребує залучення на місцевому рівні ефективних управлінських механізмів та інструментів для здійснення таких функцій, як стратегічне планування, програмування, управління проектами для їх реалізації [1; 2]. Використання органами місцевого самоврядування в процесі публічного управління територіальним розвитком інструментів довгострокового та короткострокового планування, коли визначені в стратегії загальні цілі конкретизуються у програмах та реалізуються через проекти, ґрунтується на наявних ресурсах, соціально-економічному потенціалі громади та аналізі місцевих проблем, що дозволяє формувати цілі для їх розв'язання за допомогою конкретних заходів.

Сучасна політика управління територіальним розвитком в Україні реалізується через впровадження децентралізаційних засад на оновленій адміністративно-територіальній основі, первинна ланка якої (територіальні громади) характеризуються суттєвою різновидністю територій з власними історико-географічними особливостями, кліматичними відмінностями, багатонаціональною та етнічною структурою населення, різноманітністю ресурсного потенціалу та іншими властивостями. В умовах викликів сьогодення, у тому числі спричинених військовою агресією по відношенню до нашої країни, пошук шляхів для відновлення територій та їх подальший розвиток, особливо в повоєнний період, актуалізують питання формування розширеної класифікації видів територіальних громад з урахуванням індивідуальних умов і притаманних особливостей.

Представлені в національному законодавстві типології видів територій (регіонів, громад) в Україні носять звужений характер, бо конкретизовані для вирішення окремих питань щодо тематики законодавчого документа, таким чином, носять безсистемний характер і не дозволяють виробити узагальнену обґрунтовану державну політику управління просторовим розвитком, спрямовану на вирівнювання диспропорцій, подолання існуючих проблем і підтримку та стимулювання соціально-економічного розвитку територій.

Відповідно до законодавчих положень щодо засад державної регіональної політики [4; 5], з метою планування відновлення та стимулювання розвитку регіонів та територій, а також запровадження органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування спеціальних механізмів та інструментів,

визначаються різні функціональні типи територій та їх характеристики. Особливостями наведеної в документі типології є:

- ✦ врахування впливу наслідків військової агресії на стан соціально-економічного розвитку територій країни та можливості для їх відновлення в перспективі;
- ✦ виділення територій – полюсів зростання, розвиток яких позитивно впливає на суміжні території та країну в цілому;
- ✦ виокремлення територій з особливими умовами розвитку, для яких характерні індивідуальність ресурсів та об'єктивні умови обмеженості використання їх потенціалу;
- ✦ вибір територій, спроможних до збалансованого розвитку в економічній, соціальній та екологічній сферах;
- ✦ вирізнення територій для реалізації спеціальних проєктів розвитку.

У Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [6] визначено типи територій, що потребують особливої уваги з боку держави та застосування спеціальних механізмів і інструментів для стимулювання їх розвитку. До властивостей наведених у документі різних типів територій можна віднести:

- ✦ урахування різних напрямів, серед яких адміністративно-територіальні особливості з урахуванням критеріїв чисельності населення: агломерації, міста різних видів (малі, середні, великі);
- ✦ урахування несприятливих умов різного характеру, таких як монофункціональні міста та сільські території в несприятливих умовах;
- ✦ особливості розвитку за різними напрямками: гірські території Українських Карпат, макрорегіон «Азов – Чорне море», природоохоронні території, прикордонні території та об'єкти, зони впливу міжнародних транспортних коридорів;
- ✦ необхідність забезпечення безпекових умов та подолання наслідків військової агресії: прикордонні території в несприятливих умовах, тимчасово окуповані території України.

Запропонований підхід дає змогу забезпечити концентрацію ресурсів та зусиль суб'єктів державної регіональної політики для найбільш ефективного розв'язання територіальних проблем, зменшення диспропорцій розвитку завдяки підтримці економічно найслабших регіонів і громад.

Таким чином, наведені в законодавчих актах України різновиди типології територій характеризуються індивідуальністю та відсутністю загальнобачення щодо формування об'єднаної за різними ознаками типології видів територій, що в подальшому не допоможе виробити обґрунтовану політику

управління територіальним розвитком. Враховуючи формування в Україні оновленої адміністративно-територіальної основи місцевого самоврядування за заходами децентралізації, потреба у визначенні узагальненої класифікації видів територій, у тому числі територіальних громад, на основі введення багаторівневого аналізу залежно від певних умов і особливостей: територіально-адміністративних, природно-географічних, соціально-економічних, самозабезпеченості та досягнення спроможності, безпекових, наявності глибоких проблем тощо, є актуальною, особливо в умовах викликів, спричинених військовою агресією по відношенню до України.

Децентралізація в Україні сприяла перенесенню на місцевий рівень і впровадженню в процес публічного управління розвитком територій організаційних і управлінських підходів, а саме: стратегічного, програмно-цільового, програмно-проектного тощо, що довели свою ефективну взаємодію на державному та регіональному рівнях в Україні. Крім того, введення в практику функціонування новостворених територіальних громад інструментарію співробітництва вплинуло на розширення сфери можливостей територій, тим самим створило додаткові сприятливі умови для застосування програмно-проектного підходу в місцевому самоврядуванні. Можливості використання такого підходу представлені через різні форми взаємодії громад і територій – мається на увазі реалізація групових проєктів, фінансування за рахунок об'єднання зусиль, спільне будівництво й обслуговування об'єктів інфраструктури, впровадження колективної системи управління тощо.

Упровадження програмно-проектного підходу в процес публічного управління територіальним розвитком дозволяє розглядати роль проєктів і програм розвитку з позиції їх використання як об'єктів управління [3]. У такому разі програмно-проектний підхід виконує роль сучасної технології управління соціально-економічним розвитком території на основі управління програмами та проєктами з метою отримання нових результатів (ефективності соціально-економічного розвитку, розширення загальнодоступності суспільних послуг, створення умов для реалізації людського потенціалу, осучаснення галузевого виробництва тощо), що ґрунтуються на принципах партнерських взаємовідносин між владою, бізнесом і громадою.

Серед властивостей використання програмно-проектного інструментарію слід підкреслити його гнучкість при реалізації завдань, спрямованих на створення умов та підтримку розвитку територіальних громад. Тому в поточних умовах подолання наслідків військової агресії в Україні є розуміння вагомості залучення програм і проєктів в публічному управлінні місцевим розвитком, у тому числі з позиції створення в громадах передумов для відновлення

та стимулювання розвитку шляхом реалізації програмно-проектного підходу залежно від видів територіальних громад.

Широта тематики використання проектів покриває практично всі напрями просторового розвитку територіальних громад:

- ✦ створення умов для отримання доступних і якісних публічних послуг різних видів;
- ✦ створення ефективної системи управління життєдіяльністю території;
- ✦ розвиток і відбудова дорожньої інфраструктури (будівництво, реконструкція, капітальний ремонт вулиць, доріг, мостів тощо);
- ✦ упровадження енергозберігальних технологій та альтернативних видів енергетики;
- ✦ організація роботи транспортної інфраструктури (у тому числі шкільної, дошкільної тощо);
- ✦ розвиток і відновлення комунальної інфраструктури (об'єктів водопостачання та водовідведення, поводження з відходами, організація роботи сміттєзвалищ тощо);
- ✦ гарантування умов для належного рівня безпеки та цивільного захисту;
- ✦ забезпечення екологічної безпеки, захист навколишнього середовища;
- ✦ розширення напрямів культурного, освітнього, спортивного розвитку;
- ✦ забезпечення якісними та доступними медичними й освітніми послугами тощо.

Враховуючи, що стратегія розвитку територіальної громади є індивідуальним базовим управлінським документом, що містить постановку конкретних цілей, визначає перелік напрямів, заходів і методів вирішення завдань, поставлених для реалізації на кожному з етапів розвитку, які надалі потребують залучення програмних і проектних інструментів практичної реалізації, – застосування програмно-проектного підходу до публічного управління просторовим розвитком територій і громад з урахуванням їх видів виступає тактичним і актуальним рішенням у сучасних умовах.

Крім того, актуальним і доцільним є створення широкої інформаційної системи статистичних даних щодо соціально-економічного розвитку територіальних громад в Україні та загальна публічна доступність до них усіх суб'єктів на різних рівнях управління просторовим розвитком територій в Україні (державному, регіональному, місцевому), що зацікавлені в її використанні.

У процесі проведеного дослідження питань моделювання просторового розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні було обґрунтовано:

- ✦ перспективність концептуальних положень щодо визначення напрямів просторового розвитку територіальних громад, які доцільно врахувати при розробці проекту Концеп-

ції просторового розвитку територіальних громад в Україні, особливо зважаючи на актуальність цього питання на сучасному етапі реалізації реформи децентралізації, зокрема в умовах подолання наслідків військової агресії по відношенню до нашої країни [8];

- ✦ доцільність розширення переліку функціональних типів територій в Україні завдяки введенню розширеної та багаторівневої класифікації територіальних громад на основі використання нових класифікаційних ознак, з метою розробки в подальшому адресних інструментів розвитку для певного виду територіальної громади залежно від її специфіки та особливостей;
- ✦ важливість пріоритетності вибору напрямів та інструментарію розвитку територіальної громади, що визначається моделлю її просторового розвитку згідно з приналежністю до певного класифікаційного виду;
- ✦ актуальність своєчасності диференціації інструментів державного регулювання та програмно-проектного підходу до просторового розвитку територіальних громад відповідно до їх видів.

За результатами дослідження питань моделювання просторового розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні можна зробити певні висновки та запропонувати такі рекомендації до законодавчого забезпечення щодо напрямів просторового розвитку територіальних громад різних видів в Україні (з подальшим представленням пропозицій до відповідних підрозділів Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування; Директорату з питань регіональної політики та децентралізації Офісу Президента України; Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України; Державної служби статистики України; органів місцевого самоврядування тощо).

1. За напрямом формування концептуально-го бачення щодо пріоритетів, механізмів, інструментарію просторового розвитку територіальних громад різних видів:

1.1. Розробити та запропонувати для обговорення проект Концепції просторового розвитку територіальних громад в Україні, врахувавши: запропоновані концептуальні положення щодо обґрунтування напрямів просторового розвитку територіальних громад різних видів [8], що ґрунтуються на впорядкованій і структурованій сукупності принципів, методів, інструментів стимулювання розвитку громад на певній території на основі їх самодостатності та спроможності, враховуючи рівень соціально-економічного розвитку та наявність специфічних ресурсів, кризовий і посткризовий стан, управлінську спро-

можність, фінансову спроможність; необхідність мотивації органів місцевого самоврядування до активізації дій з мобілізації ресурсних можливостей громади в умовах децентралізації та державного стимулювання просторового розвитку; необхідність належного фінансового забезпечення децентралізованих повноважень; залежність вибору інструментарію від виду територіальної громади.

1.2. Розробити та/або внести зміни до Закону України «Про засади державної регіональної політики» [4] (з урахуванням Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» [5]) та інших нормативно-правових актів, у яких передбачити механізм взаємодії складових просторового розвитку територіальних громад, з урахуванням запропонованого методологічного забезпечення щодо просторового розвитку територіальних громад, яке базується на визначенні й обґрунтуванні складових ресурсної, управлінської та фінансової спроможності; оцінювання просторового розвитку за цими складовими; моделювання просторового розвитку для типових територіальних громад відповідно до класифікаційних ознак, а також вибір напрямів та відповідного інструментарію, що забезпечить сталий розвиток територій.

1.3. Розробити та/або внести зміни до Закону України «Про засади державної регіональної політики» [4] (з урахуванням Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» [5]), Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [6] та інших нормативно-правових актів, у яких уточнити кількість і визначення функціональних типів територій, взявши до уваги запропонований методичний підхід до формування класифікації видів територіальних громад, структура якої має вигляд багаторівневої й узагальненої, на основі введення нових класифікаційних ознак: за адміністративно-територіальним поділом; за розташуванням стосовно міських агломерацій; за специфічністю ресурсів; за структурою економіки; за рівнем спроможності до розвитку (саморозвитку) на основі самодостатності; за характером проблем розвитку, у тому числі в умовах подолання наслідків військової агресії, що дозволяє в подальшому розробити адресні інструменти для певного виду територіальної громади залежно від її специфіки та особливостей.

1.4. Розробити та/або внести зміни до Законів України, постанов, розпоряджень Кабінету Міністрів України, наказів міністерств і відомств у частині національного та секторального нормативно-правового забезпечення територіального розвитку з урахуванням впливу сучасних внутрішніх і зовнішніх ризиків і проблем, зокрема наслідків військової агресії проти України, та врахувати при цьому методичні підходи до: визначення напрямів просторового розвитку те-

риторій; розробки та впровадження ефективних інструментів (програм, проектів тощо) реалізації стратегії розвитку; формування класифікації видів територіальних громад тощо.

1.5. Разом із виконавчими органами управління регіонального та місцевого рівнів розробити та/або внести зміни до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [6], державних регіональних стратегій розвитку, стратегій розвитку територіальних громад та інших нормативно-правових актів щодо питань вибору пріоритетів і напрямів просторового розвитку територіальних громад різних видів з урахуванням впливу сучасних внутрішніх і зовнішніх ризиків і проблем, зокрема наслідків військової агресії проти України, враховуючи при цьому запропоновані методичні підходи до визначення напрямів просторового розвитку територій; розробки та впровадження ефективних інструментів (програм, проектів тощо) реалізації стратегії розвитку; формування класифікації видів територіальних громад тощо.

2. За напрямом формування та реалізації стратегічних пріоритетів щодо просторового розвитку територіальних громад різних видів:

2.1. Внести зміни до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад [7], з урахуванням запропонованого теоретико-методичного підходу до оцінки ресурсного забезпечення просторового розвитку територіальних громад, який базується на виявленні сильних і слабких сторін громади за ресурсною, фінансовою й управлінською спроможністю та передбачає побудову когнітивної карти проблем соціально-економічного розвитку, визначення ризиків, що в подальшому дозволить обґрунтувати вибір пріоритетних напрямів та інструментарію просторового розвитку територіальних громад різних видів.

2.2. Внести зміни до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад [7], взявши до уваги розроблений методичний підхід до обґрунтування напрямів просторового розвитку територіальних громад, який базується на проблемно-орієнтованому підході до обґрунтування інструментарію соціально-економічного розвитку та на когнітивній карті причинно-наслідкових зв'язків просторового розвитку, моделі варіантів вирішення існуючих проблем, яка враховує сценарії розвитку залежно від виду територіальної громади.

2.3. Внести зміни до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад [7] з урахуванням розробленого методичного забезпечення реалізації програмно-проектного підходу до просторового розвитку територіальних громад за їх вида-

ми, що передбачає реалізацію організаційного етапу з відбором переліку проектів залежно від стратегічних пріоритетів розвитку території та виду територіальної громади, а також проектного етапу, на якому здійснюється реалізація проекту на основі критеріїв ефективності, що в результаті практичної реалізації дозволяє створити умови для фінансової спроможності територіальних громад, забезпечення самодостатності та розширення власних конкурентних переваг шляхом переміщення фокуса з дотаційності місцевого самоврядування на програмно-проектне забезпечення місцевого розвитку [3].

3. За напрямом поліпшення якості управління просторовим розвитком територіальних громад різних видів:

3.1. Створити інформаційну інтернет-систему статистичних даних, що дозволяє збір, накопичення, узагальнення, зберігання інформації щодо показників соціально-економічного розвитку територіальних громад України за адміністративно-територіальним, інфраструктурним, ресурсним, економічним, соціальним, екологічним та іншими напрямками, у тому числі в умовах подолання наслідків військової агресії по відношенню до територій України, використання яких будь-якими суб'єктами на різних рівнях управління просторовим розвитком територій в Україні (державному, регіональному, місцевому) дозволяє проводити аналіз і оцінку фактичного стану соціально-економічного розвитку територіальних громад і використовувати зазначену інформацію в процесі управління просторовим розвитком територіальних громад різних видів.

3.2. Запровадити та розмістити в публічному просторі систему моніторингу показників просторового розвитку територіальних громад в Україні, результати якої дозволять проводити порівняльний аналіз показників територіальних громад різних видів між собою та за різні періоди розвитку, використовуватись як інформаційні дані будь-якими публічними та громадськими суб'єктами з місцевого розвитку, а також органами місцевого самоврядування в процесі вибору пріоритетних напрямів розвитку, формування доступного й ефективного інструментарію, поліпшення якості публічного управління тощо. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ярошенко І. В., Семигулін П. К. Нормативно-правове забезпечення публічного управління територіальним розвитком питань формування, функціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 103–108. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-103-108>
2. Ярошенко І. В., Семигуліна І. Б. Публічне управління територіями: аналіз теоретичних підходів та моделей функціонування місцевого самоврядування у світі. *Бізнес Інформ*. 2021. № 6. С. 28–37. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-6-28-37>
3. Семигуліна І., Ярошенко І., Красноносорова О., Козирева О. Програмно-проектний підхід до публічного управління просторовим розвитком об'єднаних територіальних громад за їх видами. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. № 6. С. 352–364. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapter.6.47.2022.3896>
4. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 9 липня 2022 р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>
6. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text>
7. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегії розвитку територіальних громад : затв. наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21 грудня 2022 р. № 265. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-rozvytku-terytorialnyh-gromad/metodychne-zabezpechennya/nakaz-ministerstva-rozvytku-gromad-ta-terytorij-ukrayiny-vid-21-12-2022-no-265-pro-zatverdzhennya-metodychnyh-rekomendacij-shhodo-poryadku-rozroblennya-zatverdzhennya-realizaciyi-provedenny/>
8. Іванов Ю. Б., Іванова О. Ю. Методичний підхід до вибору напрямів просторового розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації та воєнного стану. *Бізнес Інформ*. 2022. № 7. С. 67–73. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-7-67-73>

REFERENCES

- Ivanov, Yu. B., and Ivanova, O. Yu. "Metodychnyi pidkhd do vyboru napriamiv prostorovoho rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii ta voiennoho stanu" [The Methodical Approach to the Selection of Directions of Spatial Development of Amalgamated Territorial Communities in the Context of Decentralization and Martial Law]. *Biznes Inform*, no. 7 (2022): 67-73. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-7-67-73>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/strategichne-planuvannya-rozvytku-terytorialnyh-gromad/metodychne-zabezpechennya/nakaz-ministerstva-rozvytku-gromad-ta-terytorij-ukrayiny-vid-21-12-2022-no-265-pro-zatverdzhennya-metodych->

nyh rekomendacij-shhodo-poryadku-rozroblenny-azatverdzhennya-realizaciyi-provedenny/
[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>

Semyhulina, I. et al. "Prohramno-proektnyi pidkhd do publichnoho upravlinnia prostorovym rozvytkom obiednanykh terytorialnykh hromad za yikh vydamy" [Program-project Approach to Public Management of Spatial Development of United Territorial Communities by Their Types]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 6 (2022): 352-364.

DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3896>

Yaroshenko, I. V., and Semyhulin, P. K. "Normatyvno-pravove zabezpechennia publichnoho upravlinnia terytorialnym rozvytkom pytan formuvannia, funktsionuvannia ta rozvytku obiednanykh terytorialnykh

hromad v umovakh detsentralizatsii vlady" [The Normative-Legal Provision of Public Management of Territorial Development of the Issues of Formation, Functioning and Development of Amalgamated Hromadas in Conditions of Decentralization of Power]. *Biznes Inform*, no. 11 (2020): 103-108.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-103-108>

Yaroshenko, I. V., and Semyhulina, I. B. "Publichne upravlinnia terytoriiamy: analiz teoretychnykh pidkhodiv ta modelei funktsionuvannia mistsevoho samovriadvannia u sviti" [Public Administration of Territories: Analyzing the Theoretical Approaches and Models of Functioning of Local Self-Government in the World]. *Biznes Inform*, no. 6 (2021): 28-37.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-6-28-37>